

OPIS NA RAZINI ZBIRKE NA PRIMJERU STROSSMAYEROVE GALERIJE U ZAGREBU

COLLECTION-LEVEL DESCRIPTION STROSSMAYER GALLERY CASE

Žarka Vujić

Odsjek za informacijske znanosti, Katedra za muzeologiju

Filozofski fakultet u Zagrebu

zvujic@ffzg.hr*Goran Zlodi*

Odsjek za informacijske znanosti, Katedra za muzeologiju

Filozofski fakultet u Zagrebu

gzlodi@ffzg.hr*Sažetak*

Upravljanje zbirkama danas je već uspostavljen i jasan termin koji obuhvaća čitav niz postupaka rada s muzejskim zbirkama. No, jesu li zbirke bile stvarno u žarištu našeg interesa ili smo cijelo vrijeme govorili o upravljanju i dokumentiranju muzejskih predmeta ili skupina muzejskih predmeta umjesto zbirki? Pokušavajući pronaći odgovor na ovo pitanje rodila se ideja o opisu samih zbirki i to na temelju dvaju izazova - teorijske muzeologije, te praktičnih projekata opisa zbirki. Na prvi izazov u radu je odgovoreno istraživanjem područja opisa stvarnih muzejskih zbirki, te analizom postojećih muzejskih standarda i smjernica kojima se određuje struktura podataka za opis muzejskih predmeta (CIDOC-ove Smjernice, CDWA itd.) Kao odgovor na drugi izazov prepoznata je jedna od najvažnijih shema za opis zbirki u virtualnom okruženju: RSLP model i shema za opis zbirki (The RSLP Collection Description Model & Schema). Shema se temelji na DC-u koji je proširen s elementima za opis zbirki, a podijeljen je u četiri glavna dijela koji se odnose na zbirku, smještaj, osobe i ustanove i pripadajuće odnose. U ovom slučaju spomenuta shema primijenjena je pri opisu zbirki doniranih Strossmayerovoj galeriji u Zagrebu. Istražena je i mogućnosti povezivanja i međusobnog upućivanja između opisa na razini zbirki i opisa na razini predmeta. Na kraju je razmotren opis zbirki u kontekstu globalne informacijske infrastrukture i suradnje svih baštinskih ustanova. Upravo pomoću njega moguće je pomoći ne samo ustanovama pri obradi i prikazu opsežnih fundusa, nego i korisnicima interneta da lakše dođu do željenih informacijskih izvora.

Ključne riječi: zbirke, upravljanje zbirkama, opis na razini zbirke, shema RSLP, Strossmayerova galerija starih majstora

Summary

Collection management is now an established and clear term which encompasses a whole chain of procedures concerning museum collections. But were the collections really in the focus of our interest or have we been referring all along to the managing and documenting of museum exhibits or groups of exhibits instead? In an attempt to answer this question, the idea about starting a research on collection description was born, based on two challenges - theoretical museology and practical collection description projects. The first challenge has been tackled in this article by a thorough research of the needs for descriptions of actual museum collections and by the analysis of the existing international museum data structure standards such as CIDOC Guidelines, CDWA etc. As an answer to the second challenge, RSLP Collection Description Model & Schema has been recognized as the most important one in the documenting of collections in virtual environment. The schema is based on Dublin Core and is divided in four main parts related to collection, location, persons/institutions and external relationships. The RLSP

metadata schema and all its categories and relations have then been implemented on the description of collections donated to Strossmayer Gallery of Old Masters in Zagreb. Also, the possibility of connecting and crosslinking the collection description and museum exhibit description has been investigated. At the end, the collection-level description has been reconsidered in the context of the global information infrastructure and the cooperation of all heritage institutions. By using the collection-level description it is possible to help institutions during the process of documentation and presentation of the massive holdings, as well as the Internet users in their search for relevant information resources.

Keywords: collections, collection management, collection-level description, RSLP Schema, Strossmayer Gallery of Old Masters

Uvod

Nema područja znanosti pa ni profesije koja je imuna na tzv. top-teme. Tako se i u muzejskoj zajednici nametnu određeni sadržaji kojima se naglašeno posvećuju konferencije, godišnji skupovi i radionice. Stoga se u prvom trenutku, iskreno govoreći, činilo kako se slično događa s opisom na razini zbirke koji je početkom 21. stoljeća predstavljen u anglo-američkom muzejskom svijetu. No, nakon početnog razmišljanja, brzo se shvatila opravdanost i poželjnost okupljanja oko ove teme, i to u široko definiranoj baštinskoj zajednici kakva je AKM-zajednica u Hrvatskoj. Naime, upravo je zbirka onaj mogući nadređeni povezujući pojam pri obradi izvorne građe ili njenih digitalnih surogata u arhivima, knjižnicama i muzejima. Zanimljivo je kako se toga nisu prvi sjetili muzealci kojima su zbirke uvijek bile važan pojam. Prisjetimo se samo načela ili politike zbirke (*collection policy*), upravljanja zbirkom (*collection management*) itd. Istodobno, priznajemo, čitavo su vrijeme u središtu interesa u procesu informatizacije muzejske dokumentacije bili pojedinačni predmeti ili, u najbolju ruku, skupine predmeta umjesto najkarakterističnijih muzejskih cjelina - zbirki. Tako je inicijativa za opis na razini zbirke došla, kako smo već i naučili, iz najorganiziranije, knjižničarske zajednice, ali i od onih koji razvijaju i osiguravaju integrirani pristup digitalno distribuiranim izvorima. No, prije nego li kažemo išta o ponuđenom oruđu - shemi za opis na razini zbirke, kao i o istraživanju provedenom na donacijama Strossmayerove galerije, valja nešto reći o pojmu zbirke iz perspektive muzejske zajednice.

Pojam zbirke iz perspektive muzejske zajednice

Teoretičari muzeologije nemaju osobitih prijedloga pri definiranju zbirke. Napokon, riječ je o nadasve praktičnom pojmu koji kod njih ne izaziva odviše interesa. Tako će I. Maroević, između ostalog, o muzejskoj zbirci reći i ovo: "Muzejska zbirka temeljna je forma organizacije života muzejskih predmeta u muzeju".⁽¹⁾ Prevedeno na jezik prakse, zbirka bi bila osnovno sredstvo strukturiranja muzejskog fundusa i raspodjele odgovornosti za nj, a posredno i sredstvo oblikovanja strukture osoblja. No, takva vrsta organizacije muzeja - po zbirkama, izvorno je devetnaestostoljetni i danas se već polako napušta. Naime, organizacija muzeja danas se u Europi i svijetu ne zasniva na zbirkama, već na muzejskim funkcijama. Iz toga proizlazi kako zbirke i njihov opis nisu danas tako bitni za život muzeja na organizacijskoj razini. Unatoč mogućnosti da preko opisa na razini zbirke dobijemo dobar pregled, prema našem mišljenju, on nije presudan za efektivno upravljanje i nadzor nad predmetnim fundusom muzeja. A upravo se to ističe kao jedna od mogućnosti uporabe opisa na razini zbirke (*collection level description* - CLD). No, gledamo li kroz perspektivu pretraživanja, opis sadržaja muzejskog fundusa pomoću zbirki (u općim muzejima: arheološke, etnografske, prirodoslovne itd.; u specijalnim muzejima podjela po vrstama građe, razdoblju nastanka itd.) postaje opravdan i koristan, jer doista daje opću sliku sadržaja.

Poučavajući studente u okviru kolegija *Upravljanje muzejskim zbirkama* na Katedri za muzeologiju u Zagrebu obično govorimo o zbirci kao o skupini predmeta baštine, odabranih u skladu s određenim kriterijima, a kojima su pridružene i informacije o tim predmetima. Očevidno, ovom definicijom pokazujemo usvajanje i poštovanje anglo-američke (ali i domaće, u promišljanju A. Bauera) teze o fizičkom i intelektualnom dijelu zbirke, a koja ima svoj odraz u govorenju o zaštiti predmeta ali i informacija o njima, u rješavanju pristupa i predmetima i informacijama itd. No, prema našem mišljenju, ključni element definicije zbirke jesu kriteriji njena stvaranja, odnosno kriteriji sabiranja. Uz to, fenomen zbirke uključuje stvaranje odnosa među njenim sastavnim elementima. Stoga je u stvarnom svijetu

muzejskih predmeta teško govoriti o zbirci kao o bilo kojoj nakupini pojedinačnih predmeta (primjerice, skupina predmeta odabranih za jednu dionicu izložbe, skupina predmeta odabranih za posudbu drugom muzeju itd.) ili čak o zbirci sastavljenoj od jednog jedinog predmeta. A upravo su ovo dvije uobičajene definicije koje se koriste u digitalnom svijetu. Primjerice, narodna nošnja u etnografskoj zbirci u stvarnosti je skupina predmeta. No, za muzealce ona predstavlja entitet ili jedan muzejski predmet koji zajedno s ostalim narodnim nošnjama kao istoj predmetnoj vrsti tvori zbirku unutar koje je moguće uočiti sve regionalne karakteristike i međusobne razlike.

Opis donacije kao opis na razini zbirke

Iz očišta muzeologije opis na razini zbirke vrlo je važan i uporabljiv u postupku nabave čitave zbirke za muzej ili neku drugu baštinsku ustanovu. Povijest, ali i sadašnji trenutak prepun je takvih primjera. Zbirka koju preuzimamo ima svoga vlasnika/posjednika koji je najčešće i njen stvaratelj. U njoj uočavamo kriterije sabiranja i oblikovanja, odnose među predmetima. Zbirka je, između ostalih karakteristika, određena i mjestom kao i načinima čuvanja. Sve se te značajke mijenjaju po dolasku zbirke u muzej. Ona se zapravo dijeli na pojedinačne predmete koji kao takvi prolaze kroz postupak inventarizacije i najčešće kroz novo grupiranje: primjerice, u čuvaonici se razvrstavaju poradi najefikasnije zaštite prema vrsti građe, u izložbenim prostorima postaju dijelovi novih zbirki koje nazivamo zbirke stalnog postava, studijske zbirke itd. Svijest i informacije o zbirci kao cjelini gotovo se potpuno gube ukoliko pri ulasku ne upotrijebimo opis na razini zbirke.

Doduše, neke od spomenutih informacija o zbirci kao cjelini obuhvaćene su unutar kategorija postojećih standarda za opis pojedinačnih muzejskih predmeta. Minimalno ih nalazimo prisutne unutar CIDOC-ovih *Međunarodnih smjernica za podatke o muzejskom predmetu*, (2) osobito u kategorijama koje se tiču ulaza (*entry information*) i informacija o zbirci (*collection information*). Jednako tako, nalaze se u tragovima i u našem *Pravilniku o sadržaju i načinu vođenja muzejske dokumentacije o muzejskoj građi?*(3) No, daleko se više i inspirativnijeg sadržaja za promišljanje zbirke unutar muzejskog okoliša može pronaći u Gettyjevim *Kategorijama za opis umjetničkih djela*. (4) Primjerice, čitava je filozofija starih i suvremenih umjetničkih djela i njihovih komponenti, jednako kao i skupina predmeta iscrpno obrađena u poglavlju *Object/Work Category*. Jednako tako, puno je kontekstualnih informacija i u kategoriji *Ownership/Collection History* pa neke od njih (poput podataka o sabiranju, informacija koje omogućuju smještaj svih djela jedne zbirke ili djela na jednom prostoru) indirektno dotiču zbirku i sabirača kao njenog stvaratelja. No, sve to nije dovoljno za opis zbirke kao cjeline.

I tu se muzejska zajednica našla u poznatoj situaciji. Netko drugi načinio je veći dio posla i muzealcima je preostalo ispitati i donijeti odluku o usvajanju već razvijenog oruđa. Pri tome mislimo na shemu razvijenu unutar britanskog projekta *Research Support Libraries Programme* (RSLP), a koji je započeo 1999. (5) U toj se shemi opis zasniva na tri osnovna entiteta koji se tiču zbirke - na samoj zbirci kao cjelini, onome koji je odgovoran za nju (bilo kao stvaratelj, posjednik ili samo kao upravitelj), te napokon na smještaju zbirke. To je doista jednostavan trodjelni model, zapravo uspostavljen na žurnalističkom pitanju - tko čini što i pod kojim uvjetima (u kojim odnosima). Unutar svakoga navedenog opisnog entiteta, strukturirani su atributi koji se dobrim dijelom zasnivaju na poznatom *Dublinskom osnovnom skupu metapodatkovnih elemenata*, tzv. DC-u.

Strossmayerova galerija kao uzorak za istraživanje

Željeli smo i sami provjeriti postignute rezultate druge informacijske zajednice i upotrijebiti shemu na neki od muzejskih fundusa. Najinspirativnije su se činile donacije gradu Zagrebu, odnosno tridesetak privatnih zbirki poklonjenih gradu Zagrebu. Bio je to i još uvijek jest inspirativan uzorak, popis sastavljen od različitih primjera što se tiče statusa zbirke, vrste, sadržaja, odnosa donator-upravitelj itd. (6) Nažalost, neke su nespretnosti dovele do toga da smo morali odustati od predviđenog uzorka. Kako je novi morao biti brzo pronađen, odabrali smo najstariju galeriju starih majstora na cijelom prostoru jugoistočne Europe - Strossmayerovu galeriju HAZU. Odluci je pridonijela činjenica kako je doniranje čitavih zbirki

gotovo osnovni način formiranja njezina fundusa a, osim toga, Galerija se upravo preko tih zbirki predstavila javnosti u Muzejskom prostoru u Zagrebu 1984. velikom izložbom pod naslovom *100 godina Strossmayerove galerije*. Gledajući danas taj sjajni izložbeni katalog, prepun tekstualnih i vizualnih informacija i s predznanjem opisa na razini zbirke možemo reći kako je tu riječ o čitavom nizu nestrukturiranih, esejima nalik, opisa na razini zbirki. Riječ je o jedinstvenom uratku na našem tlu, ali i jedinstvenom svjedočanstvu kako ova razina razmišljanja o muzejskom fundusu doista ima tradiciju u muzejskoj praksi. Odlučili smo upotrijebiti te objavljene informacije i, koristeći shemu RSLP-a, što potpunije opisati devet najvećih i za Galeriju najreprezentativnijih doniranih zbirki: od one najveće, Strossmayerove do najnovijih donacija modernih umjetnika koje pomalo i izlaze iz Galerijine politike prikupljanja starih majstora, ali su za nas bile također izazovom. Tako je nastao opsežan dokument u Wordu, a i sljedeće primjedbe.

Dva dijela sheme koji se odnose na Smještaj i Posrednika (odgovornu osobu odnosno ustanovu) obuhvaćaju tipične i minimalne informacije potrebne za pronalaznje zbirke, i to kako u stvarnom tako i u digitalnom svijetu. Iznimku predstavlja kategorija *Agent's history* (povijest odgovorne osobe ili ustanove) gdje svoje mjesto mogu naći i sve informacije o sakupljaču. No, opsežan skup kategorija posvećen zbirci samoj zaslužio je dodatnu pažnju. Među prvih trinaest kategorija koje predstavljaju osnovne karakteristike zbirke zastali smo, prije svega, na kategoriji *Vrsta zbirke*.

Prema RSLP-ovom popisu vrsta zbirki (strukturiranom prema vrsti analitičkog modela, prostoru čuvanja, sadržaju, kao i načelima i/ili uporabi), sve bi zbirke donirane Strossmayerovoj galeriji bile opisane sljedećim zapisom - Zbirka. Muzej. Stvarni predmet. (*Collection. Museum. Physical. Object*). Unutar svih baštinskih ustanova, jednako kao i unutar digitalnoga mrežnog prostora, ovaj bi zapis imao značenje i smisao, no za opis donacija na razini zbirki samo unutar spomenute Galerije, ne čini se dovoljnim. Primjerice, opisujući ih, zamijetili smo novu klasifikaciju: zbirke djela stare umjetnosti načinjene prema nekom kriteriju sabiranja (Strossmayerova, de Piennesova itd.) kao i zbirke, a zapravo donirani opusi, pojedinih autora (Šulentić, Svečnjak, Auer itd.). Ovi posljednji mogli bi biti označeni kao što i stoji na RSLP-ovom popisu kao *Posebne zbirke*, povezane s lokalnom poviješću, slavnim osobnostima, no što s onim prvima? U ovom trenutku ne znamo, no ostavljamo kao mogućnost uvođenje dodatnih podvrsta koje bi specificirale zbirke unutar muzejskog okoliša, primjerice, prema vrsti građe itd. No, tu se približavamo zapravo i sljedećoj, muzeološki zanimljivoj, kategoriji oko čijeg naslova bi se valjalo usuglasiti - *Accrual Status* ili *Stanje* odnosno *Način prirasta zbirke*. Ona, u stvari, predstavlja izjavu o karakteristikama rasta i sabiranja (zatvoreno, pasivno, aktivno, djelomično/selektivno), metodama rasta (kupnja, depoziti) i njegovoj vremenskoj dimenziji (završen, periodičan, nepravilan). Očevidno, ova kategorija opisuje zbirku doista kao cjelinu, no je li tako i s opisom njene jakosti u istoimenoj kategoriji?

Reprezentiraju li najznačajniji pojedinačni predmeti doista jakost zbirke? Reprezentira li jakost donacije M. E. de Piennesa Grossova *Mdme Recamier* ili činjenica kako je riječ o prvoj zbirci djela francuske umjetnosti od 17. do 19. st. i koja je kao takva sastavom znatno promijenila talijanski karakter Strossmayerove donirane jezgre? Napokon, prema muzeolozima vrijednost zbirke nije puki zbroj vrijednosti pojedinačnih predmeta. Zbirka posjeduje svoju vlastitu vrijednost. No, kako je opisati i ima li ona ikakvo značenje za širu javnost?

Uz to, na ovoj razini i poštujući cilj opisa svakako bi bilo potrebno zabilježiti vizualnu informaciju o izvornom smještaju zbirke kako bismo imali elemente za rekonstrukciju konteksta u novome muzejskom okolišu. No, za to nema odgovarajuće kategorije u ponuđenoj shemi.

Preostalih šest kategorija trebalo bi opisati sadržajne atribute povezane s predmetima zbirke ili, točnije, ideje, naslove djela, imena prikazanih osoba ili ustanova, prikazana razdoblja i mjesta. U našem slučaju odredili smo u svakoj zbirci prevladavajuće teme, identificirali prikazana povijesna razdoblja, osobe na portretima, mjesta na pejzažnim prikazima itd. Također nije bilo poteškoća pri dokumentiranju vremena oblikovanja/akumulacije zbirke, i vremena nastanka djela, kao i odijeljeno navođenje sabirača kao autora zbirke i njenog posjednika, ukoliko on nije sudjelovao u njenom oblikovanju.

Posljednja skupina kategorija tiče se određenih odnosa u kojima zbirka može stajati. Primjerice, zbirka

može biti na višoj razini dio neke veće, nadređene zbirke ili obuhvaćati više manjih, podređenih zbirki. Jednako tako, zbirka može biti povezana s drugom zbirkom prema podrijetlu. Primjerice, imali smo zanimljiv primjer povezanih zbirki u Strossmayerovoj galeriji. Tako je Mimarina donacija slika i skulptura iz 1968. godine povezana podrijetlom s čitavim Muzejom Mimara. Podaci o postojećem dokumentiranju zbirki, jednako kao i prezentirani rezultati istraživanja (bibliografski podaci) mogu biti zabilježeni u posljednje dvije kategorije - *Opis zbirke i Pridružene publikacije*.

Premda je shema RSLP-a zamišljena tako da bude primjenjiva na čitav raspon zbirki i u stvarnom i u digitalnom okolišu, doista je upotrebljiva za opis zbirki koje, bilo kao donirane bilo kao kupljene cjeline, ulaze u muzeje i galerije. Pridružimo li tom iscrpnom opisu koji će upotrijebiti sve predviđene kategorije (7) osnovni inventarni skup podataka o svakom predmetu zbirke, zadovoljit ćemo potrebe osnovne muzejske dokumentacije koja dokazuje vlasništvo, ali i osigurava nadzor i upravljanje muzejskim fondusom i informacijama o njemu.

Opis na razini zbirke i mogućnosti suradnje u globalnom informacijskom okruženju

Muzeji svakako trebaju poboljšati pristup svojim zbirkama (fizičkim i digitalnim), osiguravajući informacije o njihovom postojanju i dostupnosti potencijalnim korisnicima. Štoviše, u današnjemu umreženom globalnom informacijskom okruženju, ostvariva je mogućnost povezivanja s resursima šire baštinske zajednice. Takvo bi povezivanje osiguralo bogatiji kontekst za prezentiranje vlastitih zbirki i pružilo cjelovit pristup podacima različitih ustanova, smješten na različitim mjestima. Stoga je opis na razini zbirke važno sagledavati u širem kontekstu kako bi se podržala suradnja i interoperabilnost koja bi u konačnici omogućila bolje povezivanje tehnički i sadržajno raznolikih baštinskih resursa. Znajući kako današnje inicijative za opis na razini zbirke obuhvaćaju i digitalne zbirke, što postaje posebno važno u kontekstu različitih mrežnih informacijskih usluga, potrebno je uzeti u obzir i specifičnosti takvih vrlo dinamičkih resursa.

Upravo je zbog globalnog konteksta koji se ostvaruje na internetu, a kako bi se izradio dovoljno općenit model za opis različitih zbirki, definicija zbirke postavljena vrlo široko. U tom smislu, naziv "zbirka" može se primijeniti na bilo koji skup pojedinačnih objekata: od zbirki fizičkih predmeta do zbirki tekstova, slika, zvučnih zapisa, skupova podataka, čak i *ad hoc* postavljenih korisničkih upita na baze podataka. Upravo stoga, sheme metapodataka namijenjene opisu na razini zbirke moraju se razvijati na višoj razini općenitosti kako bi se omogućile različite implementacije te interoperabilnost među sustavima.

Usprkos takvome širokom shvaćanju zbirke, za muzejsku je zajednicu posebno važno uvažavanje posebnosti koje zahtijeva priroda muzejskih zbirki. Stoga možemo izdvojiti nekoliko kriterija koje je važno imati na umu kada promatramo muzejske zbirke u širem kontekstu, zajedno s različitim digitalnim zbirkama ili pak zbirkama drugih baštinskih ustanova. Tako je važno jasno razlikovanje digitalnih od fizičkih zbirki te "stvarnih" zbirki i onih stvorenih dinamički kroz korisničke upite. Za muzejsku je zajednicu posebno važna mogućnost razlikovanja različitih instancija jedne zbirke kroz njenu povijest, a tada je presudna informacija o trenutno aktivnoj zbirci. Takvi mehanizmi omogućuju administriranje zbirke te dokumentiranje povijesti sabiranja što je od posebne važnosti u muzejskom kontekstu.

Bolji pristup fizičkim zbirkama podržan je informacijama kao što su radno vrijeme i adresa, dok se za digitalne zbirke navode informacije poput URL-a i informacija o mogućim razinama pristupa.

Digitalne zbirke poput online kataloga ili samih virtualnih muzeja često su nevidljive za danas dostupne metode pretraživanja pomoću mrežnih tražilica budući da se njihov sadržaj najčešće dinamički kreira iz baza podataka i praktički ne postoji na mreži osim u trenutku prikazivanja rezultata upita. Taj problem dubinskog weba (*deep web*) još nije prevladan, no u znatnoj mjeri može ga se ublažiti upravo odgovarajućom implementacijom usluga za izradu, održavanje i pretraživanje opisa na razini zbirki.

Mogućnosti primjene

Kada govorimo o mogućim implementacijama, možemo razlikovati tri osnovna pristupa. Prvi podrazumijeva distribuirano okruženje u kojem svaki resurs (fizička ili digitalna zbirka) može biti opisan na razini zbirke nezavisno od neke središnje usluge. To je bila jedna od intencija projekta RSLP za opis zbirke u okviru koje je i razvijena jednostavna shema metapodataka temeljena na DC-u. Elementi sheme metapodataka RSLP-a uključeni su u RDF (*Resource Description Framework*), a zatim kodirani u XML-u (eXtensible Markup Language) što omogućuje visoku razinu interoperabilnosti pri razmjeni i pobiranju metapodataka.

Ulogu sheme RSLP-a možemo usporediti s ulogom DC-a, no ovaj puta na razini zbirki. Takva vrlo jednostavna shema zasigurno može vrlo dobro poslužiti kao svojevrsni minimalni zajednički jezik kojim priopćavamo informacije o zbirkama, no provodeći takav pristup u distribuiranome mrežnom okruženju nailazimo na nekoliko problema. Prije svega, u takvom je okruženju teško provoditi kvalitetan nadzor nazivlja što rezultira nepreciznim pretraživanjem i pronalaženjem. Nadalje, bilježenje relacija između osnovnih entiteta (zbirke, smještaja i posrednika) ili nadređenih i podređenih zbirki u shemi RSLP-a temelji se na povezivanju pomoću identifikatora URI (*Uniform Resource Identifiers*), koje u stvarnosti resursi najčešće nemaju.

Drugi pristup usmjeren je prema središnjoj mrežnoj usluzi, čija implementacija podrazumijeva zajedničku bazu podataka oblikovanu prema modelu entitet-odnos, što omogućuje bolju prilagodbu sustava Heaneyevom analitičkom modelu. (8) Stoga je, za razliku od prvog pristupa, znatno lakša uspostava veza između zbirki, podređenih zbirki, smještaja i posrednika što pruža osnovicu za sustav navigacije između navedenih entiteta. Takav pristup pruža kvalitetniji nadzor nad nazivljem, a time i znatno preciznije i složenije pretraživanje.

Za treći pristup možemo reći kako se radi o kombinaciji prvog i drugog. Odgovarajuća kombinacija svojstava centraliziranog i distribuiranog pristupa može osigurati funkcionalnost središnje mrežne usluge i njeno ažuriranje opisima stvorenim na distribuiranim mjestima. Takvo se ažuriranje može osigurati pobiranjem metapodataka pomoću protokola kao što je *Open Archives Initiative Metadata Harvesting Protocol* (OAI/MHP).

Zaključak

U zaključku prvo se obraćamo muzejskoj zajednici. Koristeći opis na razini zbirke neusporedivo je brže postići dokumentiranje svih zbirki muzeja, čak i na državnoj razini, nego postići punu dokumentiranost na razini pojedina muzejskog predmeta. Najvjerojatnije je to razlog što su prirodoslovni muzeji u svijetu prvi prepoznali uporabljivost tog opisa. (9) Sto se tiče iskoristivosti u području pružanja informacija o zbirkama, važnu bi ulogu imala središnja mrežna usluga u kojoj bi svaki muzej sudjelovao s opisima svojih zbirki, uz pretpostavku da su ti opisi dogovoreni na razini cijele muzejske zajednice u Hrvatskoj. Središnja bi usluga, uz pretraživanje prema različitim podatkovnim elementima za opis zbirke, mogla biti proširena prosljeđivanjem upita prema bazama podataka s opisima pojedinačnih muzejskih predmeta. (10)

Sadržajna obrada muzejskih zbirki omogućila bi i uspostavljanje informacijskog krajolika koji bi vizualizirao jakost zbirki i tako na još jedan način omogućio pristup distribuiranim izvorima, na digitalnim ili fizičkim lokacijama. Time bi se također unaprijedio pristup zbirkama čiji su predmeti trenutno neobrađeni.

Napokon, zaključak proširujemo prema cjelokupnoj AKM-zajednici upozoravajući je još jednom na važnost standarda za opis na razini zbirke, koji će taj, do sada dokumentacijski, većinom neujednačen, posao, učiniti konzistentnim i interoperabilnim. Sudeći prema uspjesima protokola OAI za pobiranje metapodataka, sljedeći bi korak bio izlaganje opisa spomenutoj središnjoj baštinskoj mrežnoj usluzi. Naravno, opredjeljenje za takvu uslugu koja podrazumijeva financiranje, organiziranje i održavanje, zahtijevalo bi punu suradnju čitave baštinske zajednice. A na tome se i temelji bit AKM-okupljanja.

LITERATURA

Categories for the description of works of art.

http://www.getty.edu/research/conducting_research/standards/cdwa (2004-03-24)

Dunn, Heather. Collection level description - the museum perspective.

<http://www.dlib.org/dlib/september00/dunn/09dunn.html> (2004-03-24)

Dunsire, G.; G. Macgregor. Clumps and collection description in the information environment in the UK with particular reference to Scotland. Program 37,4(2003), 218-225.

Međunarodne smjernice za podatke o muzejskom predmetu : CIDOC-ove podatkovne kategorije. // Vijesti muzealaca i konzervatora 1-4(1999) (prilog).

Pavelić, Damir; Mirna Willer. Model i elementi metapodataka za opis zbirki. // 6. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji : mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture : zbornik radova / uredila Tinka Katić. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2003. Str. 62-76.

Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja muzejske dokumentacije o muzejskoj građi.

http://www.hrmud.hr/djelat/prav_muzdok.htm (2004-03-24)

Thomson, Neil. Towards a whole-museum response : discovering The Natural History Museum's collections. <http://www.cultivate-int.org/issue2/natural> (2004-03-24)

Fus note

1 Maroević, Ivo. Uvod u muzeologiju. Zagreb : Zavod za informacijske studije, 1993., str. 158.

2 Međunarodne smjernice za podatke o muzejskom predmetu : CIDOC-ove podatkovne kategorije. // Vijesti muzealaca i konzervatora 1-4(1999) (prilog).

3 Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja muzejske dokumentacije o muzejskoj građi, http://www.hrmud.hr/djelat/prav_muzdok.htm (2004-03-24)

4 Categories for the description of works of art. http://www.getty.edu/research/conducting_research/standards/cdwa (2004-03-24)

5 Opširnije u: Pavelić, Damir; Mirna Willer. Model i elementi metapodataka za opis zbirki. // 6. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji : mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture : zbornik radova / uredila Tinka Katić. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2003. Str. 62-76.

6 Čak je i V. Mihalić, savjetnik za privatne zbirke i donacije u Gradskom poglavarstvu, bio izrazito spreman pomoći i na tome mu ovom prigodom zahvaljujemo. Usput, pripremio je upitnik za anketiranje posjednika i upravitelja ovih zbirki, a koji također predstavlja dokaz kako je i ranije u praksi među baštinskim poslenicima pojam opisa na razini zbirke bio poznat i korišten.

7 Shema RSLP-a upotrebljava se u onom opsegu kategorija u kojem to nalaže funkcija uporabe. Riječ je o pravilu tzv. funkcionalne granulacije. No, za opis donacija u muzejima i galerijama shemu bi valjalo upotrijebiti u cijelosti.

8 Opširnije u: Pavelić, Damir; Mirna Willer. Nav. dj., str. 63-64.

9 Vidjeti: Thomson, Neil. Towards a whole-museum response : discovering The Natural History Museum's collections. <http://www.cultivate-int.org/issue2/natural> (2004-03-24)

10 Canadian Information Heritage Network upotrijebio je opis na razini zbirke za svoj projekt *The*

Great Canadian Guide koji je povezao s bazom podataka o pojedinačnim predmetima pod naslovom *Artefacts Canada*. Više o tome vidjeti u: Dunn, Heather. Collection level description-the museum perspective. <http://www.dlib.org/dlib/september00/dunn/09dunn.html> (2004-03-24)